

معجزه زبان

(آفات زبان از دیدگاه روایات)

نادیه ناصری

www.ketab.ir

سرشناسه	ناصری، نادیه، ۱۳۶۱-
عنوان و نام پدیدآور	معجزه زبان: آفات زبان از دیدگاه روایات/ نادیه ناصری.
مشخصات نشر	قم: خادم الرضا (ع)، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۸۰ ص؛ ۵/۱۴ × ۵/۲۱ سم.
شابک	978-600-206-175-1
وضعیت فهرست نویسی	فیا
بازداشت	کتابنامه: ص ۷۲-۸۰؛ هجتن به صورت زیر نویس.
عنوان دیگر	آفات زبان از دیدگاه روایات.
موضوع	زبان -- جنبه های مذهبی -- اسلام
موضوع	Language and languages -- Religious aspects -- Islam
موضوع	زبان و اخلاق -- احادیث
موضوع	Language and ethics -- Hadiths
رده بندی کنگره	BPT51
رده بندی دیویی	۳۹۷/۶۲۲
شماره کتابشناسی ملی	۸۵۲۶۴۰۷
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیا

معجزه زبان آفات زبان از دیدگاه روایات

ناشر: انتشارات خادم الرضا (ع)

نویسنده: نادیه ناصری

نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۰

چاپ: کوثر - صحافی: برانی

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

قیمت: ۷۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۰۶-۱۷۵-۱

حق چاپ محفوظ است.

زیر چاپ است.

قم: خیابان سفید، پلاک ۲۸، پلاک ۲۸۴

۱۱۱۹ - ۳۹۹۵

صندوق پستی

@khademolrusa

نمایش تصاویر معرفی کتابها و مطالب مرتبط با انتشارات

@khademolrusa

کتاب سروش

ملاع رسانی آخرین اخبار و تازه های نشر

تلفن ۳۷۷۲۴۱۲۲ - ۳۷۷۲۴۱۶۵ - ۰۲۵

۰۹۱۲ ۲۵۱ ۳۳۸۹ - ۰۹۱۲ ۲۳۶ ۱۲۰۵

www.kh-ademolrusa.ir

فرهنگ مجازی انتشارات

با امکان خرید محصولات و بهره مندی از تخفیف ویژه

۲۰۰۰-۱۹۱۹۰

عضویت در باشگاه مخاطبین با ارسال هدیه ۱۱۲

• عزیزانی که از طریق سایت و یا سامانه پیام کوتاه به باشگاه مخاطبین انتشارات خادم الرضا پیوندند به قید قرعه جوایزی اهدا میگردد.

فهرست مطالب

۸	مقدمه
۱۱	تعریف مفاهیم و اصطلاحات کلیدی
۱۳	فصل اول: لغزش زبان از دیدگاه روایات
۱۵	اظهار فقر و نداری
۱۵	انتقادعلنی
۱۶	اهانت و تحقیر
۱۶	بازگو کردن تمام شنیعه ها
۱۷	بریدن سخن دیگران
۱۷	بدعت گذاری
۱۸	بی تابی و جزع
۱۸	پند بیجا
۱۹	پر گویی
۱۹	پند آلوده به غش
۲۰	تقلید نکوهیده
۲۰	تجاهل بیجا
۲۱	تهمت
۲۱	تعییر به عیب و گناه
۲۲	تندی سخن
۲۲	تکرار سخن

- تفسیر به رأی..... ۲۳
- تشکیک..... ۲۳
- ترویج باطل..... ۲۳
- تبریک و خوشامد گویی به ستم گران..... ۲۴
- چاپلوسی..... ۲۵
- خطای در تعبیر..... ۲۵
- خواندن قرآن برای تکسب..... ۲۶
- خرده گیری..... ۲۷
- خیانت در مشورت..... ۲۷
- دیگری را به کار خیر شایسته تر دانستن..... ۲۷
- ریاء..... ۲۸
- رد احسان..... ۲۹
- داستان سرایی نابحق..... ۳۰
- رد و ایراد برخدا و رسول و ائمه %..... ۳۰
- راست فتنه انگیز..... ۳۱
- زخم زبان..... ۳۱
- سرزنش..... ۳۱
- سخن از آن چه به کار نمی رود (مالا یعنی)..... ۳۳
- سؤال بیش از حد ظرفیت..... ۳۳
- سلام بیجا..... ۳۴
- سخن خنده آور..... ۳۴
- سخن غیر جدی..... ۳۵
- سؤال از نا اهل..... ۳۵
- شاد بودن به گناهان..... ۳۶
- شعر نکوهیده..... ۳۶

۳۶	۱. نهی از شعر خواندن.....
۳۶	۲. تشبیب.....
۳۷	۳. هجاء.....
۳۷	شتاب در پاسخ.....
۳۸	طعنه زدن.....
۳۸	عذر خواهی بیجا.....
۳۹	کهانت.....
۳۹	تصدیق کاهن و جادوگر.....
۴۰	پرسش از کاهن.....
۴۰	لاف زدن.....
۴۱	لجاجت.....
۴۱	لعن.....
۴۲	مشورت با نااهلان.....
۴۲	مرء.....
۴۳	نقل حدیث بدون فهم آن.....
۴۴	ناچیز شمردن گناه.....
۴۵	وعدۀ غیر قابل وفا.....
۴۵	هم سخن شدن با بدان.....
۴۷	فصل دوم: درمان آفات زبان.....
۴۸	اصلاح زبان.....
۵۰	سخن بزرگان درمورد زبان.....
۵۱	حاج ملا حسینقلی همدانی.....
۵۲	ملا احمد نراقی.....
۵۲	مرحوم فلسفی.....
۵۳	گفتار حکیمان.....

۵۳	 راه‌های درمان آفات زبان
۵۳	 ۱. آگاهی از خطرهای زبان
۵۵	 ۲. توبه
۵۶	 حلالیت طلبیدن
۵۷	 گریه بر گناهان
۵۸	 ۳. کار مستمر
۵۸	 ۴. مدد خواهی از خدا : (دعا)
۵۹	 ۵. پیروی از الگوهای شایسته
۵۹	 ۶. توجه به شاهدین اعمال
۶۰	 وصیت رسول اکرم ﷺ به ابوذر غفاری
۶۰	 ۷. به یاد آوردن مرگ و معاد و بزرگی خداوند
۶۲	 ۸. هم نشینی با نیکان و ناسی جستن از آنان
۶۳	 ۹. دوستی نکردن با افراد بد زبان
۶۴	 ۱۰. یاد خدا (نماز و ذکر)
۶۴	 ۱۱. صبر
۶۵	 ۱۲. ابتدا تفکر، سپس گفتار
۶۶	 ۱۳. سکوت
۶۷	 ۱۴. عبرت گرفتن
۶۸	 ۱۵. مشارطه، مراقبه، محاسبه
۷۰	 راه‌های نفوذ در دل ها
۷۱	 نمونه‌ای از واژه‌های سازنده
۷۱	 فرازی از دعای مکارم الاخلاق
۷۲	 نتیجه گیری
۷۴	 منابع و مأخذ
۸۰	 کتابنامه

مقدمه

زبان، وسیله است و بدیهی است کاربرد هر وسیله و کارایی آن، به نوع استفاده از آن بستگی دارد. زبان می تواند چون شمشیر برنده ای عمل کند و سرگوینده اش را بر باد دهد یا نابینایی را از افتادن در چاه رهایی بخشد.

امام علی (ع) می فرماید: لغزش زبان، انسان را نابود می کند.^۱

زبان از نعمت های بزرگ خدا و از لطایف صنع احدیت است. زبان نعمتی است که از آن برای رساندن مقاصد خود به دیگران استفاده می کنیم.

آدمی در ظاهر خود اعضا و قوایی دارد که با هر یک از آنها چیزهایی را از این جهان درک می کند، مانند گوش که با آن صداها را می شنود و مانند چشم که با آن شکل ها و رنگ ها را می بیند و مانند بینی که با آن بوها را می باید و دهان که با آن مزه ها را می چشد و پوست بدن که با آن تری و خشکی، نرمی و درشتی، سبکی و سنگینی را می فهمد این ها اعضا و قوای انسان هستند و آن چه آدمی با هر یک از این ها می فهمد در باطنش جمع می شود و می ماند و تمام آن چه در باطنش جمع شده با زبان بیان می کند. هم چنین هر یک از قوای ظاهر از دیگری بی خبر

^۱ غرر الحکم و نور الکلم، ج ۱، مترجم هاشم رسولی محلاتی،

هستند چنان که چشم از آن چه گوش می‌بیند و هم چنین باقی قوا، اما زبان آن چه همه این قوا فهمیده اند و درباطن جمع شده اند را، ظاهر می‌سازد.

علاوه بر آن چه قوای ظاهر می‌فهمد، آدمی چیزهایی را با عقلش درک می‌کند و چیزهایی را با وهمش در می‌یابد و چیزهایی به خیالش می‌رسد که با قوای ظاهر اظهار نمی‌شود، زبان آنها را نیز بیان می‌کند و ظاهر می‌سازد.

و بدین جهت است که ما با توجه به روایات روی کار سوم زبان که همان نقش بیان‌گری آن است، تکیسه می‌کنیم و از این زاویه آن را مورد توجه قرار می‌دهیم.

زندگی واقعی است که انسان باید در راستای آن، راه کمال را بییماید تا بتواند به هدف نهایی‌اش برسد. هدف نهایی در حرکت انسان، رسیدن به مقام والای انسانی، قرب الی الله و تخلّق به اخلاق الهی است. برای حرکت صحیح در این مسیر و نیل به این هدف، برنامه و دستورالعمل صحیح لازم است تا رهرو بتواند، بی‌آن که سرگردان شود در مسیر صحیح و رشد و تعالی قدم بردارد. در این راه باید از تمام گناهانی که توسط اعضا و جوارح انسان سرمی‌زند، و در این مسیر مزاحم اومی باشد اجتناب کند، و یکی از گناهانی که خیلی خطرناک است، به وسیله‌ی زبان انجام می‌شود.

و زبان می‌تواند انسان را به «اعلی‌علین» و یا «اسفل‌السافلین» برساند؛ چرا که ایمان و کفر که از اعمال باطنی است، بوسیله زبان ظاهر می‌شود. لذا برآن شدم به بررسی بعضی از آفات زبان و درمان کلی آنها بپردازم.

حمد و سپاس خداوند رحمانی را سزااست که به ما نعمت «زبان»، ارزانی داشت. همه می‌دانیم که اعضا و جوارح انسان، اسباب کار و وسیله زندگی و ارتباطات او است و انسان با توجه به این که می‌تواند این اعضا را در موارد مختلف به کار گیرد. مالک حقیقی این اعضا، با توجه به مصالح فردی و اجتماعی نوع بشر شرایطی را در کاربرد آنها، بر انسان قرار داده است و او را موظف کرده است که با این شرایط بکار برد.

از کسانی که در این زمینه کتاب نوشته‌اند از قدماء می‌توان به کتاب "جامع السعاده" از ملا مهدی نراقی و از نویسندگان معاصربه کتب ذیل اشاره نمود:

اما امتیاز قابل توجه این پژوهش نسبت به سایر نوشتارها این است که نه بسیار مختصر و نه خسته کننده است، بلکه روش اعتدال را در پیش گرفته و با جست و جوی و تفحص یک ماهه در منابع کتابخانه‌ی مرکزی آستان قدس رضوی که غنی ترین کتابخانه خاورمیانه است و دو مدرسه علمیه خواهران نزدیک به حرم مطهر حضرت علی بن موسی رضا⁸ و مدارس علمیه خواهران واقع در اهواز تهیه شده است. و برتری دیگر این نوشته این است که به دسته بندی آفات از دیدگاه آیات و روایات به صورت اجمالی پرداخته و صد البته چون آفات زیادند و در مجال این تحقیق نمی‌گنجید تنها به بررسی بعضی از آنها پرداخته ایم. در زمینه ی روایات هم همین طور و اگر امکان داشت خواننده محترم را با ۲۰۰ گناه زبان یا بیش تر که با جست و جوی در کتب مختلف یافتیم آشنا می‌کردیم.

در آخر نیز به درمان کلی آفات زبان پرداخته ایم تا مورد استفاده‌ی این بنده‌ی بی خبر از مقام‌های معنوی و دیگر علاقه مندان گردد. امیدواریم که پژوهش گران بعدی راه ما را ادامه دهند.

تعریف مفاهیم و اصطلاحات کلیدی

آفت: آفة: عیب، علت، گزند، آسیب، آنچه مایه نابودی چیزی باشد یا موجب از میان رفتن اثر و خاصیت یا اعتبار آن شود.^۱

آفات: جمع آفت، آسیب‌ها، شرور، مضرات.^۲
الْأَسَانُجُ الْأَسَنَةُ وَالْأُسْنُ وَالْإِسْنَةُ: زبان که و سیله خوردن و سخن گفتن است؛ این کلمه کاربرد مذکر و مؤنث دارد ولی بیشتر مذکر است، لغت، پیام‌آوری.^۳

اللسن: زبان، لغت، واژه، زبان، سخن، گفتار، کلام.^۴

الصَّمْت: خاموش، خومدار در کلام.^۵

لغزش: به معنای عمل لغزیدن، انحراف از درستی، خطا می‌باشد.^۶

۱. رضا، مهیار، ترجمه فرهنگ ابجدی، ص ۱۶۷۶.

۲. مصطفی، حسینی دشتی، معارف و معاریف، ج ۱، ص ۹۷ و ۹۸.

۳. ابن منظور، لسان العرب، ج ۱۲، ص ۲۷۵ / ابوالحسین احمد بن فارس ابن زکریا، معجم مقاییس الفه، ج ۵، ص ۲۴۶ و ۲۴۷.

۴. مسعود جبران، فرهنگ رائد الطلاب، مترجم: عبدالستار قمری، ص ۵۸۸.

۵. انطون، الیاس، فرهنگ نوین - عربی - فارسی، مترجم: مصطفی طباطبایی، ص ۶۲۳.

۶. علی اکبر، دهخدا، لغت نامه دهخدا / محمد معین، فرهنگ معین / CD لغت نامه مرجع نوین.